

Tamar van den Dop

‘SEKS

**MOET ER STEEDS
MEER UITZIEN ALS RECLAME’**

Het duurde lang voor ze het voor elkaar had, maar nu stáát Tamar van den Dops *Supernova*. Een film over volwassen worden, en vooral over wachten tot er eindelijk iets gebeurt. 'Dat gemodder met jezelf en met elkaar is wat het leven waardevol maakt.' **TEKST FEMKE VAN WIGGEN BEELD INGA POWILLEIT**

E

'Een jeugdprogramma? Heb ik een kinderfilm gemaakt?' reageert Tamar van den Dop aanvankelijk een beetje besmuikt als ze hoort dat haar speelfilm *Supernova* tijdens het prestigieuze Filmfestival van Berlijn getoond zal worden ('wat geweldig is'), maar in het Next Generation-programma. In Berlijn vervliegen haar bezwaren al snel. Eigenlijk al als ze de zaal betreedt waar haar film getoond wordt: ruim duizend man zit daar, voor haar film, ouders en hun puber-kinderen, zij aan zij. Haar producent is er ook, net als de rest van de crew. Wat goed dat ze er zijn.

Het licht gaat uit, de film begint. Van den Dop (44) beseft dat *Supernova* een gewaagde film is. Omdat het gaat over drie mensen die niets doen, anders dan wachten. Puber-meisje Meis (Gaite Jansen), haar arbeidsongeschikte vader (Bob Schwarze) en haar chagrijnige moeder (Van den Dop zelf) wonen in een armoedig huisje, in een bocht van een weg, in niemandsland. Ze wachten op een auto die hun gevel ramt, opdat er iets gebeurt. Een viering van het leven, noemt de regisseur haar film, die losjes is gebaseerd op het jeugdboek *Mijn vader zegt dat wij levens redden* van Do van Ranst.

Ze vreest de reacties daar in die zaal, in het begin, als Meis allerlei natuurkundige theorieën spuit, om maar vat te krijgen op het leven. Dan hoort de regisseur gegniffel. Hoort ze dat goed? Ja, ze hoort het goed. Er wordt gegniffeld op het juiste moment. Ze haalt adem, kan ontspannen. En dan gebeurt waar ze tien jaar lang op hoopte, maar wat haar toch nog overvalt: bijna twee uur lang ontlokt de film precies de reacties die ze wil, op het moment dat ze die wil: er wordt stil gekeken, ademloos gelachen, en soms een traan gelaten. Ze is nog altijd onder de indruk. Die zondag in Berlijn, 9 februari 2014, werd mooier dan Tamar van den Dop ooit voor mogelijk had gehouden.

**'HET WAS
VOOR MIJ HET
BEWIJS DAT
ER WEL
DEGELIJK
VERLANGEN
NAAR KUNST
BESTAAT'**

Hoe anders zit ze er het voorjaar van 2011 bij. Van den Dop, die naam maakte als actrice in onder andere *Zwarte sneeuw* en *Karakter*, is dan al bijna tien jaar aan het leuren om de verfilming van haar script *Supernova* rond te krijgen. Natuurlijk, ze zit verder niet stil: er zijn toneel-, film- en televisierollen en ze regisseert haar speelfilmdebuut, het goed ontvangen *Blind*, over de liefde tussen een albinovrouw en een blinde puberjongen.

Maar in een pauze tijdens de opnames van de NCRV-serie *Mixed Up*, waarin ze een redactrice speelt van het feministische tijdschrift *Zij*, zit ze er doorheen. De kans dat haar film het levenslicht zal zien, is dan nog nihil. Ze heeft geld van het Nederlands Filmfonds, maar daarmee redt ze het niet. Geen enkele omroep wil met Van den Dop en dit project in zee. '*Supernova* past niet in onze profilering,' hoort ze steevast. Ze snapt het wel: 'Omroepen zoeken steeds meer de publiekstrekker op, omdat de politiek ook de omroep in de houdgreep heeft. Alles draait om kijkcijfers. Maar ik wil geen films maken die veel mensen "wel leuk" vinden; het publiek wordt schromelijk onderschat. Het kloterige is dat je tegenwoordig je financiering niet rond krijgt als je geen omroep achter je hebt.'

Van den Dop zit in de kleedkamer, een hoofd vol zorgen, geëmotioneerd. Tegen Waldemar Torenstra, die ook in de serie speelt, zegt ze: 'Ik moet het geld van het Filmfonds teruggeven, de termijn loopt af, ik kan mijn film niet maken.' Van den Dop, nog altijd ontroerd: 'Waldemar reageerde als een doortastende engel. Hij zei: "Dat kan niet, Tamar." Hij vroeg uitstel voor me bij het Filmfonds. En hij was toen net zijn crowdfundingplatform voor televisie- en filmmakers begonnen, EU1. Hij zei: "Jij wordt de pilot." Vanaf het moment dat ik op die website van Waldemar stond, bleken er een heleboel mensen te zijn die mijn film wilden zien en geld gaven.'

Wat deed dat met je?

'Het was voor mij het bewijs dat er wel degelijk verlangen bestaat naar kunst, of zoals in mijn geval, naar een iets kunstzinniger film. Dat geloof was ik kwijt.'

Heb je gedacht: die film komt er niet, leer ermee leven?

'Daarom ontladde ik bij Waldemar. Het was óf geen film, óf de film met te weinig geld maken. Dat laatste wilde ik niet, niet meer: voor *Blind* heb ik te veel concessies gedaan. Ik heb bij *Supernova* gekeken waar ik kon bezuinigen: niet op film draaien, zelf een rol spelen, geen grip, geen make-up. Maar op de mensen die meewerken, zoals Gregor (Meerman, Tamars vaste cameraman en echtgenoot, FvW), mijn kostuumontwerper en mijn uitvoerend producent, bekni-bel ik niet.'

Ik vond het onthutsend om te zien hoe eenzaam Meis is in je film.

'Ja, maar de puberteit is toch ook eenzaam? We doen nu

'HIER HEB IK TIEN JAAR OP GEHOOPT'

alsof alle ouders maar met hun kinderen overal over kunnen praten... Ik mag hopen dat mijn dochter Minke, ze is nu 10, straks durft te zeggen waar ze mee zit, maar echt weten doe je dat niet.

Dat wederzijds onbegrip is inherent aan opgroeien en volwassen worden. En doordat het gezin zo geïsoleerd leeft, kon ik het allemaal lekker extreem maken. Uitvergroting communiceert lekker. Als je daar leeft, met dat weer dat maar doet - met stormen en zinderende hitte - ben je een ander mens.

Ieder op hun eigen manier projecteren Meis en haar ouders hun verwachtingen op die auto die de gevel moet rammen. Die vader kan dan het huis opknappen. Die moeder hoopt dat ze dan wél naar de stad zal verhuizen en Meis hoopt dat in die auto een jongen zit met wie ze seks zal hebben. Wat zij niet doorhebben, is dat de verandering al aan de gang is, heel klein, in henzelf. Dus ik dacht: als die auto de gevel ramt, moet er gewoon wéér niets veranderen. Volgens mij blijven we eeuwig met dezelfde dingen worstelen.'

Meis en haar ouders verlangen alle drie wel erg passief naar verandering.

'Ik vind vooral dat ze zich vastbijten in wat ze kennen. Meis

probeert dat wel degelijk te doorbreken, ze zoekt naar beweging.

Ik vind dat wachten een afspiegeling van het leven zelf. Dat gemodder met jezelf en met elkaar is wat het leven waardevol maakt. De rest is wind, het kan tegen en mee zitten.'

Daar moet je wel oog voor hebben.

'Je ziet ze een voor een wakker worden. En Meis is wel liefdevol. Kritisch, maar met humor. Zoals ze haar vader en moeder uit de tent lokt. Ze moet wat, ze staat op knappen. Een vriendin, natuurkundige, droeg de term supernova aan: als een ster sterft, verdwijnt hij niet maar verandert hij van binnen van substantie. De wolk die dan ontstaat, daar zit alles in waaruit wij zijn opgebouwd. Ik vind dit geruststellend. En het is een mooie metafoor voor de puberteit: meisje staat op exploderen, wordt vrouw.'

Je film zindert niet alleen van de zomerhitte, maar broeit ook seksueel.

'Ik wilde vol voor het dierlijk seksuele gaan. Filmseks is bijna nooit realistisch. We verwarren erotiek met esthetiek en zijn geschokeerd als we een harige poes zien. Seks moet er tegenwoordig uitzien als een reclame voor een acro-

dynamische auto die geruisloos door de heuvels glijdt. Maar kijk naar Picasso, Rubens, Vermeer: seks is hoekig en zacht, het ruikt een beetje en is vochtig. Gaite moest daar wel om lachen. Op een gegeven moment zei ze: "Jouw belangrijkste regieaanwijzing is: 'Het mag nog wat geiler.' Als je een man was geweest, had je een probleem met me gehad." Als Meis in de vaart der volkeren pubermeisjes leert dat ze supersexy zijn omdat ze zelf hun lijf mooi en lekker vinden, heb ik iets goed gedaan.'

Hoe dacht je zelf als puber over je lichaam?

'Ik kan me vooral enorme truien herinneren, tot ver over mijn billen. En dat ik dacht: als ik mijn neus nou lang genoeg indruk, dan blijft-ie misschien een beetje kleiner. Ik stelde mezelf allerlei existentialistische vragen. Ik was niet van het heel erg feesten, dacht veel na. Een licht depressief koffiemolentje.'

Was je je er toen van bewust dat de pubertijd een overgangsfase is?

'Op de middelbare school, het Montessori Lyceum in Amsterdam, dacht ik: wanneer gaat er nu iets gebeuren? En ik weet nog dat ik me afvroeg, toen ik ontnaagd was, of mensen konden zien dat ik nu een vrouw was. In Berlijn vroegen ze waarom Meis' eerste keer seks zo niksig was. Ik had de keuze, ik had Meis een eerste keer kunnen geven die onvergetelijk was. Maar de eerste keren van mij en mijn vriendinnen waren "mwah". Ik vind het leuk dat de explosie weer niet plaatsvindt. Ja, Meis, het doet pokkepijn, alsjeblieft.'

Wanneer kwam die oerklap bij jou?

'Pas heel laat. Ik was eind 20, ging als Shooting Star-actrice naar het Filmfestival van Berlijn en was knetterverliefd op Gregor. Ik wist: dit is het. Daarna durfde ik ook te gaan regisseren.'

Liever dan zelf de moeder in haar film te spelen, had ze al haar aandacht aan de regie gegeven. Maar de paar actrices die ze in haar hoofd had, zoals Janni Goslinga, konden niet. "Toen was de keuze: nog een week doorzoeken en niet kunnen repeteren, of het zelf doen en wel repeteren. Ik ben die moeder gaan zien als een soort Clint Eastwood. Hij is altijd de buitenstaander, loopt als een soort regisseur in zijn eigen film rond. Soms speelde ik dat ik in een scène een beetje toekeek, en dan hield ik tegelijkertijd gewoon de rest in de gaten.'

De moeder in Supernova maakt het zichzelf erg moeilijk.

'Door haar verdriet niet aan te gaan. Ik denk dat ik zelf niet blijf hangen in verdriet en teleurstellingen, in het verleden, doordat ik veel speel. Kijk, acteren is geen therapie. Je kunt alleen maar verwerkte emoties op het toneel zetten. Maar ik heb wel de luxe dat ik facetten van mezelf moet spiegelen

aan wat ik speel. Omdat ik het spelen over mijn hart wil laten gaan. Er is geloof ik maar een ding waarin ik een olifant ben: als je me pijn hebt gedaan, en ik niet kan begrijpen waarom. Dan ben je mijn vertrouwen voorgoed kwijt.'

Je hebt het net over de schoonheid van erotiek, maar als actrice ontkom je niet aan het belang dat aan esthetiek gehecht wordt.

'Ik vind dat er niets mis is met billen en borsten. Ik wilde zelfs wat dikker zijn als de moeder in de film, omdat dat goed was voor deze rol. Daarbij: ik vind dat ook mooi. Meis

‘WEL LEUK IS NIET GOED GENOEG’

is puur natuur, dus ik vond dat die moeder dat ook moest zijn: ik heb geprobeerd om mensen neer te zetten die zo geïsoleerd leven dat ze niet meer zo op hun uiterlijk letten. Maar als actrice wordt er wel van je verwacht dat je maatje 36 blijft houden en veroudering te lijf gaat met botox.'

Je lijkt ergens te hebben besloten: daar doe ik niet meer aan mee.

'Ja. Ik wil niet meer dat meisje zijn met die trui over d'r billen.' Lacht: 'Hier zijn ze, mijn billen.' Ik denk dat ik mezelf dit durf te permitteren omdat ik ook ben gaan regisseren. En ik doe veel theater. Daar gaat het toch meer om de kracht van verbeelding dan in film of op tv. Ik zie daar meer actrices gracieus ouder worden, Janni Goslinga, Ariane Schluter.'

Sta je daarom weer meer op de planken?

'Dat is omdat ik het leuk vind, omdat Minke en Benjamin wat ouder zijn, 10 en 6, en omdat ik met de huidige regering geen idee heb wanneer ik een volgende film rond zal krijgen. Dus ik kan me in de tussentijd maar beter vermaken. En ik moet ook gewoon geld verdienen, hè. In een ideale wereld zou ik een toneelstuk per jaar doen, gewoon voor de leuk. En dan verder bezig zijn met mijn eigen films. Hoewel ik ook merk dat het goed voor me is, dat ik me een slag in de rondte ren. Dat ik 's avonds in Berlijn in een overwinningroes verkeer, en de volgende dag naar de Dirk van den Broek ren omdat een van mijn kinderen gilt dat het wc-papier op is. Het maakt dat ik nooit lang de actrice of regisseur kan uithangen – en dat maakt me gezond.' ●

>> **Supernova** gaat 10 april in première. **Bug** van regisseur Jakob Ahlbom met Tamar van den Dop in de hoofdrol is t/m 18 mei te zien. Van 12 tot 21 juni speelt ze bij Toneelgroep Amsterdam in **The Fountainhead** van Ayn Rand.

VAN DEN DOP IN 132 WOORDEN

Geboren: 8 februari 1970,
in Amsterdam

Beroep: acteur, regisseur,
scenarist

Boek op het nachtkastje:
net *Dit zijn de namen* gelezen
van Tommy Wieringa. Prachtig

Beste film: *The New World*
van Terence Malick

Bang voor: grote groepen.
Ik houd niet van mensen-
massa's, en de dogma's van
een groep benauwen me ook

Wil nog eens: een
psychologische thriller
in de stad maken

Woest op: ik weiger zijn
naam te noemen, maar die
man die het cultuurbeleid om
zeep heeft geholpen

Ontspant door: sportles in
het Westerpark van Dokus
Dagelet (Dagelet sport), nooit
saai en altijd buiten!

Onhebbelijkheid: ik wil
mensen altijd volstoppen
met lekker eten.

Ook als ze genoeg hebben
gehad... Sorry!

Motto: heb ik niet. Ik vind het
belangrijk om niet in hokjes
te worden gestopt of zelf zo
te moeten denken

